

کنگره جهانی سعدی و حافظ

کنگره جهانی سعدی و حافظ تحت ریاست عالیہ علیا حضرت شهبانوی ایران و توسط مؤسسه آسیائی دانشگاه پهلوی (۱) از هفتم تا دوازدهم اردیبهشت ماه در شهر شیراز برگزار گردید .

در این کنگره قریب یکصد نفر از دانشمندان ایرانی و خارجی شرکت جسته بودند . بامداد روز سه شنبه هفتم کنگره در تالار پهلوی دانشگاه با پیام شهبانو گشوده شد و آقای دکتر نهاوندی رئیس دانشگاه پهلوی به مهمانان خوش آمد گفت و غرض و هدف از تشکیل کنگره را بیان داشت و سپس پیام های دانشگاههای اصفهان (توسط دکتر شجیمی) تبریز (توسط دکتر عیوضی) تهران (توسط دکتر خانلری) جندی شاپور (توسط دکتر تقوی) مشهد (توسط دکتر متینی) و دانشگاه ملی تهران قرائت شد و روز بعد سخنرانیها در مجل انستیتوی آسیائی (نارنجستان قوام) در دو سالن که بنام تالار سعدی و تالار حافظ نام - گذاری شده بود به ریاست دکتر خانلری شروع شد .

ما در این شماره موضوع سخنرانیها و اسامی دانشمندان شرکت کننده در کنگره و پیام شهبانو را می آوریم و در شماره های بعد به نقل مطالبی دیگر در این زمینه می پردازیم .

موضوع سخنرانیها : الف - تالار سعدی

۱ - اقدام دانشگاه پهلوی شیراز در خور تحسین فراوان است و بطوری که استاد محیط طباطبائی در مهمانی دانشگاه طی سخنان کوتاهی اظهار داشتند کنگره سعدی و حافظ در نوع خود منحصر و نمونه بود و ایراد اساسی به کار آن وارد نبود . شخص دکتر نهاوندی رئیس دانشگاه جریان کنگره را با دقت تعقیب میکرد و با خشوع و خضوع فراوان با دانشمندان و مهمانان شرکت کننده در کنگره رفتار مینمود .

ایرج افشار کتاب شناسی سعدی و حافظ - نوش آفرین انصاری (محقق) نظر
 سیاحان اروپائی درباره سعدی - مهرداد اوستا جامعیت استثنائی سعدی -
 ابوالقاسم حبیب‌اللهی مقایسه حالات سعدی و حافظ - خلیل خطیب رهبر
 مشکلات گلستان و بیان برخی قواعد دستوری نادر آن - بدیع‌الله دبیری نژاد
 تصوف از نظر سعدی - احمد علی رجائی حل چند بیت دشوار سعدی و حافظ
 عباس زریاب خوئی چند بیت مشکل در سعدی و حافظ - ناصرالدین شاه -
 حسینی حکمت عملی از نظر سعدی - جعفر شعار لفظ و معنی در نظر سعدی - وزیر الحسن
 عابدی (از پاکستان) سعدی و حافظ - رستم علی اف (از روسیه) نشر آثار سعدی در روسیه
 شوروی - رشید عیوضی تأثرات همام از سعدی - عبدالکریم گلشنی گلستان سعدی
 از نظر الثاریوس - یحیی ماهیار نوایی زبان شیراز در زمان سعدی و حافظ
 جلال متینی اشخاص داستان در گلستان - علیرضا مجتهد زاده - سعدی و
 نزاری قهستانی و مسافرت سعدی به قهستان - محمد جعفر محجوب زبان
 سعدی - مهدی محقق سعدی و قضا و قدر - صدرالدین محلاتی تجلی عرفان
 در غزلیات سعدی - محمد محیط طباطبائی سرگردانی سعدی در بیابان قدس -
 علیمحمد مژده عرفان سعدی - مظاهر مصفا الفت سعدی با مگس (۱)
 نورانی وصال سوگند در اشعار منشور سعدی - مجید یکتائی جهان بینی
 سعدی - غلامحسین یوسفی دنیای مطلوب سعدی در بوستان
 ب - تالار حافظ

شمس‌الدین احمد (از کشمیر) حافظ و جمال پرستی - محمد امین
 ادیب طوسی مقایسه بین شعر سعدی و حافظ - محمد علی اسلامی ندوشن
 مقام بوی در نزد حافظ - ابوالقاسم انجوی شیرازی متون قرن هشتم و
 تصحیح حافظ - حسین بحر العلوم نوشداروی حافظ - هانری برومس
 شینگلر و انتقاد ادبی در خاورمیانه - صالح پرونتا (از افغانستان) چند اثر
 کهن حافظ در افغانستان - پرویز نائل خان نری تفسیر چند بیت از اشعار حافظ - اسدالله
 خاوری شراب در حافظ - محمد تقی دانش پژوه تجلی و وحدت وجود
 عرفان - منصوب رستگار فسائی طبیعت در شعر حافظ - هانز رویمر (از

۱ - برسر موضوع سخنرانی آقای مصفا بحثی در تالار سعدی در گرفت
 و کار به جنجال کشید. چند تن از اساتید شرکت کننده در جلسه از سخنرانی
 آقای دکتر مصفا تعریف فراوان میکردند و کار او را تحقیقی نو بر میشمردند.

آلمان) شیخ صفی اردبیلی وسعدی وحافظ - محمد امین ریاحی مضامین
اشعار حافظ - حسن سادات نصری ارتباط فکر حافظ با مولوی - ضیاء
سجادی ایهام وتناسب در خاقانی وحافظ - رشدی شارداغ (از ترکیه)
دنیای بی حافظ - پوران دخت شجعی نقد اخلاقی اشعار حافظ - محمد شفیی
مبارزه حافظ با رباکاری - جعفر شعار لفظ ومعنی در شعر حافظ - محمد
جواد شریعت قلمرو زبان حافظ - معین الدین فالی شرح دوش دیدم که
ملایک در میخانه زدند - احمد فرید پژوهش در زمینه آشنائی با تفکر حافظ
با توجه به پدیدارشناسی در روش زند آگاهی (هرمنوتیک) معاصر - مسعود
فرزاد مسئله توالی ابیات در اشعار حافظ - حمید فرزام روابط حافظ و
شاه ولی - خسرو فرشیدورد تشبیه واستعاره ومجاز در حافظ - محمد جعفر
محبوب زندگی وشعر حافظ - محمد محیط طباطبائی مقدمه محمد
گلندام بر حافظ - منوچهر مرتضوی شیوه خاص حافظ - محمد جواد
مشکور جبر واختیار در حافظ - رضانور نعمت اللهی شرح حال حافظ

علاوه بر سخنرانان افراد زیر نیز در کنگره شرکت داشتند :

جعفر ابطحی (شیراز) - بانو بدری آتابای (تهران) - عباس ارشدی
(شیراز) - اسماعیل اشرف (شیراز) - غلامرضا افراسیابی (شیراز) - حسن
امداد (شیراز) - هنری برومس (فنلاند) - ابوتراب بصیری (شیراز) - محمد
بهمن بیگی (شیراز) - رسول پرویزی (تهران) - حسین پژمان (تهران) -
احمد جاوید (افغانستان) - هاشم جاوید (شیراز) - محمد رضا جلالی نائینی
(تهران) - بیژن خلیلی (شیراز) - احمد حشمت زاده (شیراز) - مهدی حمیدی
(تهران) - پرویز خانقی (شیراز) - ابراهیم خلیلی (شیراز) - حسن خوب
نظر (شیراز) - ابوالحسن دهقان (شیراز) - محمد خلیل رجائی (شیراز) -
پاکزاد رضوی (شیراز) - علی سامی (شیراز) - ابوالقاسم سلامیان (شیراز) -
شجاع الدین شفا (تهران) - محمد شفیی (شیراز) - اسماعیل عجمی (شیراز) -
عبدالقیوم قویم کابل (افغانستان) - امیر عثمان (سفارت پاکستان) - محمود
عنایت (مدیر مجله نگین) - بهرام فره وشی (تهران) - محمد حنیف قهیسی
(شیراز) - بدرالزمان قریب (شیراز) - یحیی قریب (تهران) - ابوالقاسم قوامی
(شیراز) - ناصر کجوری (شیراز) - احمد گلچین معانی (مشهد) - لطف الله
محباب (شیراز) - سید علی مزارعی (شیراز) - علیمحمد مزوده (شیراز) - محمد
تقی میر (شیراز) - سیف الله وحیدنیا (مدیر مجله وحید) - رکن الدین همایون
فرخ (تهران) - صادق همایونی (شیراز) - حبیب یغمائی (مدیر مجله یغما) -

پیام علیا حضرت شهبانوی ایران

کنگوره بین المللی سعدی و حافظ را که بابتکار مؤسسه آسیائی دانشگاه پهلوی بمناسبت هفتادمین سال درگذشت سعدی و شصدمین سال درگذشت حافظ تشکیل شده است با خوشوقتی افتتاح میکنم .

شاید در هر شرائط دیگری برگزاری مراسم واحدی در مورد یاد بودی بدین اهمیت چندان منطقی بنظر نمی رسید ، ولی در سال کنونی که به مناسبت بزرگداشت دو هزار و پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران به صورت سال جهانی ارزشیابی فرهنگ ایرانی درآمده است ، میتوان استثنائاً این دو سخنسرای بزرگ پارسی را که اثر هر کدام از آنان اصیلترین ارزش های فرهنگی ایرانی را در بر دارد در یکجا و در کنار هم گرد آورد .

نیازی بنذکر این حقیقت نیست که سعدی و حافظ نه تنها برای ملا ایرانیان بلکه برای همه مردم جهان مظاهر اعلائی ذوق و ادب ایرانی بشمار آمده اند و دیرگاهی است که جاذبه سحرانگیز سخن آنان ، چه از نظر کلام و چه از لحاظ معنی ، شیراز را بصورت کعبه ای برای صاحبان جهان در آورده است . سنتهای بسیار از مردم سرزمین ما ، از همان دوران زندگانی این دو نغمه پرداز جاودان سخن پارسی تا به امروز چنان با کلام دلنواز آنان خو گرفته اند که سخن حافظ و سعدی جزء لاینجزای زندگی و روح و اندیشه ایرانی شده است و قطعاً با توجه به همین واقعیت است که پروفیسور یان ریپکا ، ایران شناس عالیقدر فقید نوشته است : «هیچ ملت دیگری را در روی زمین نمیتوان یافت که باندازه ملت ایران ، شعر با فرهنگ ملی و با زندگی روزمره فرد فرد آن در آمیخته باشد .»

واقعیت عالی دیگری که در سخن سعدی و حافظ نهفته است ، جهانی بودن آنهاست که انعکاس بارز یکی از اصیل ترین جنبه های فرهنگ و تمدن ایرانی است . میدانیم که فرهنگ ملی ما در همه جلوه های فکری و مذهبی و فلسفی و ادبی و هنری خود از آغاز فرهنگی جهانی بوده که هیچوقت خود را محدود به حدود جغرافیائی و نژادی و زبانی و هیچ حد و قید دیگری نکرده

است ، و از این لحاظ سخن سعدی و حافظ را ، که یکی مظهر عالی حکمت و درعین حال زیبایی و هنر ، و دیگری حد اعلای تجلی اندیشه و معنویت بشری است میتوان از بارزترین مظاهر این جنبه جهانی فرهنگی دانست که همواره عالم بشریت و جامعه انسانی را بعنوان يك واحد بزرگ و حقیقتی مافوق جدائیها و خودبینی ها مورد توجه قرار داده و بگفته حافظ (جنگ هفتاد و دو ملت) را خطای آنانی دانسته که « چون ندیدند حقیقت ره افسانه زدند! »

میدانیم که جاذبه فراوان سخن توأم با نیروی شکر اندیشه و معنی که در سخن این دو جادوگر دنیای ادب پارسی نهفته است از همان دوران زندگی آنان این جنبه جهانی را برای سخن ایشان تأمین کرده بود . همه خواننده ایم که این بطوطه جهانگرد معروف ، تنها سالی چند پس از مرگ سعدی در سفر خود بد چین اشعار او را از زبان ترانه خوانان چینی شنید ، و حافظ شخصاً اشعار خویش را بعنوان قند پارسی به بنگاله فرستاد ، و خود در باره سخن خویش گفت که (تا حد چین و شام و به اقصای روم و ری) رسیده است . در قرون اخیر ، آنقدر ترجمه تازه از آثار این دو پیام آور سخن در سراسر جهان صورت گرفته ، و این آثار منبع الهام آنقدر شاعر و نویسنده و نقاش و مجسمه ساز و موسیقی دان در غرب و شرق جهان قرار گرفته است که شاید پژوهش در این جنبه خاص خود مستلزم تشکیل کنگره مستقلی باشد . در عصر ما که عصر وابستگی روز افزون ملل ، و عصر نزدیکی و در آمیختگی فرهنگها و اندیشه های مختلف بشری برای نیل به ترکیبی جهانی تر و عالی تر است ، برگزاری اجتماعاتی از قبیل کنگره ای که اکنون تشکیل شده ، بخصوص در زمینه بررسی در رابطه اندیشه ها و آثار این دونابغه ادب و فکر ایران و سهم آنان در فرهنگ جهانی شایان تقدیر است ، زیرا این کاری است که در اجرای رسالت دیرینه فرهنگ ایرانی و منطبق با موازین آن انجام میگیرد ، فرهنگی که بگفته مولانا جلال الدین تنها « برای وصل کردن آمده است . »

توفیق همه شرکت کنندگان ایرانی و بین المللی این کنگره را در ایفای چنین رسالت پراج آرزو مندیم .